

این درسنامه، شامل سوالات متن، بخوانیم و بدانیم و پاسخ فعالیت های درس دهم کتاب جامعه‌شناسی ۳ است. دشواری زبانی و مفهومی کتاب و آزمون هماهنگ کشوری، هدف نگارش این درسنامه می باشد. با انتشار این فایل، زمینه دسترسی رایگان دانش آموزان علوم انسانی مناطق مختلف کشور را به این محتوای آموزشی فراهم نمایم. مبنای طرح سوالات، کتاب چاپ ۱۳۹۸ است.

درس دهم: افق علوم اجتماعی در جهان اسلام

اسفند ۱۳۹۸

نگارش: مژده قربانعلی زاده

گروه علوم اجتماعی گیلان

مقدمه

.....صفحه ۱۰۵

۱- آیا اسلام به قرون خاصی محدود و منحصر است؟

اسلام دین زندگی و حیات است. اسلام دین زمان و مکان خاصی نیست تا حیات بخشیدن آن به قرون و دوران خاصی محدود و منحصر باشد. جهان اسلام با همه فراز و فرودهایش همچنان زنده است.

.....صفحه ۱۰۶

۲- دو ویژگی اساسی که یک جهان اجتماعی را زنده نگاه می دارد، چیست؟

آگاهی همراه عمل و عمل توأم با آگاهی

۳- پیامد آگاهی همراه عمل و عمل توأم با آگاهی چیست؟

این دو ویژگی اساسی، سایر نشانه‌ها همچون همبستگی، تعاون و همکاری، امید و اطمینان، توجه به آینده و برنامه ریزی برای آن و نیز واکنش متناسب را به دنبال می آورد.

مدارا، مقاومت و عدالت

۴- علوم و دانش جهان اسلام بر چه مبنایی شکل گرفت؟

با توجه به تعریفی که از دانش علمی داشته و به تناسب جریان های فکری و اجتماعی درون خود

۵- علوم اجتماعی در جهان اسلام، همواره ناظر به چه چیزی بود؟

ناظر به مسائل و نیازهای اجتماعی آن

۶- یکی از مهم ترین شاخه های علوم اجتماعی مسلمانان چیست؟ فقه

۷- موضوع علم فقه چیست؟

الف) مسائل اجتماعی را توصیف یا تبیین نمی کند اما درباره چگونگی رفتار اجتماعی مسلمانان و جامعه اسلامی، احکام و قواعدی را مطرح می کند.

ب) رفتارها و هنجارهای اجتماعی را ارزیابی و نقد می نماید و درباره آنها داوری می کند.

ج) ویژگی های جامعه مطلوب و آرمانی را مشخص می کند.

د) راه های برون رفت از وضعیت موجود به سوی وضعیت مطلوب را تجویز می کند.

.....صفحه ۱۰۷

۸- در جهان اسلام، مکاتب و مذاهب فقهی در مواجهه با چه اموری فعال بوده اند؟

در مواجهه با شیوه های زندگی، نظام های اجتماعی و به ویژه قدرت های اجتماعی موجود

۹- بین فقه اسلامی و شکل گیری امت اسلامی چه ارتباطی وجود دارد؟

فقه اسلامی با به رسمیت شناختن تفاوت‌های قومی، نژادی، زبانی و فقهی، این تفاوت‌ها را به فرصتی برای شکل‌گیری امت اسلامی تبدیل کرد.

۱۰- چند نمونه آرمان اجتماعی که فقه اسلامی عهده دار بیان آن است، نام ببرید.

-مدارای اجتماعی با مسلمانان و همه کسانی که به دنبال زندگی صلح‌آمیزند.

-دفاع از مرزهای اسلامی در برابر تهاجم متجاوزان

-تلاش برای تحقق و گسترش عدالت

.....صفحه ۱۰۸.....

هم‌اندیشی کنید صفحه ۱۰۸

۱۱- فقه اسلامی در مورد ارتباط مسلمانان با یکدیگر و دیگر جوامع چه دیدگاهی دارد؟

-مسلمانان را موظف به مدارا با یکدیگر می‌کند.

-مسلمانان را موظف به مدارا با تمام مردم جهان که زندگی صلح‌آمیز دارند، می‌داند؛ یعنی مسلمانان نباید با مردم دنیا درگیر شوند.

-مسلمانان را موظف به مقاومت در برابر تهاجم به مرزهای جهان اسلام می‌داند.

-مسلمانان را موظف به تحقق و گسترش عدالت در جوامع خود و همچنین دفاع از مظلومان و ستم‌دیدگان جهان می‌داند؛

یعنی مسلمانان باید بدون درنظر گرفتن نژاد و زبان و مذهب، از مظلوم دفاع کنند.

دو انقلاب در یک قرن

۱۲- کدام عامل در ایران همواره نقش مهمی در تعیین نوع رابطه مردم با قدرت‌های داخلی و خارجی داشته است؟

فقه شیعه

۱۳- کدام فقه، نظریات لازم برای انقلاب مشروطه و انقلاب اسلامی را فراهم آورد؟ فقه شیعه

۱۴- فقه شیعه، نظریات لازم برای کدام انقلاب‌ها را فراهم کردند؟ انقلاب مشروطه و انقلاب اسلامی

۱۵- دو انقلاب اجتماعی ایران در قرن بیستم را نام ببرید. انقلاب مشروطه و انقلاب اسلامی

.....صفحه ۱۰۹.....

۱۶- چه کسی در آغاز قرن بیستم، نظام مشروطه را تبیین کرد؟ میرزای نایینی

۱۷- میرزای نایینی، بر چه مبنایی نظام مشروطه را تبیین کرد؟ با توجه به واقعیت‌های جامعه ایران و فقه

۱۸- چه کسی مساله ولایت فقیه و انقلاب اسلامی را مطرح کرد؟ امام خمینی

۱۹- امام خمینی بر چه مبنایی، مساله ولایت فقیه و انقلاب اسلامی را مطرح کرد؟ با توجه به شرایط پایانی قرن بیستم

۲۰- امام خمینی با توجه به شرایط پایانی قرن بیستم، چه موضوعی را مطرح کرد؟ مساله ولایت فقیه و انقلاب اسلامی

۲۱- چه عاملی باعث شد که دو انقلاب اجتماعی در یک قرن در ایران شکل گیرد؟

مقبولیت و مرجعیت علم فقه در فرهنگ عمومی جامعه ایران موجب شد که بر اساس این دو نظریه فقهی (میرزای نایینی و امام خمینی)، دو انقلاب اجتماعی در یک قرن در جامعه ایران شکل بگیرد.

۲۲- فقه شیعه چگونه جامعه‌ای را مطلوب می‌داند؟

فقه شیعه جامعه‌ای را مطلوب می‌داند که دارای دو ویژگی است: اول اینکه روابط و ساختارهای آن با مشارکت و همراهی

مردم، عادلانه باشد؛ دوم اینکه حاکمان و کارگزاران جامعه نیز عالم به عدالت و عمل‌کننده به آن باشند؛ یعنی عالم و عادل

باشند.

- ۲۳- میرزای نایینی در مورد شرایط تحقق جامعه مطلوب شیعه چه دیدگاهی داشت؟
میرزای نایینی در آغاز قرن بیستم و در شرایط آن روز جامعه خود، معتقد بود که ما نمی‌توانیم ویژگی دوم جامعه مطلوب را که مستلزم تغییر نظام پادشاهی است تحقق ببخشیم ولی می‌توانیم ویژگی اول چنین جامعه‌ای را محقق کنیم تا مردم از طریق مجلس، سازمان‌ها و ساختارهای اجتماعی را به گونه‌ای عادلانه شکل دهند.
- ۲۴- از نظر میرزای نایینی، در آغاز قرن بیستم کدام ویژگی جامعه مطلوب فقه شیعه قابل تحقق نبود؟
نمی‌توانیم ویژگی دوم جامعه مطلوب را که مستلزم تغییر نظام پادشاهی است، تحقق ببخشیم.
- ۲۵- از نظر میرزای نایینی، در آغاز قرن بیستم کدام ویژگی جامعه مطلوب فقه شیعه قابل تحقق است؟
می‌توانیم ویژگی اول چنین جامعه‌ای را محقق کنیم تا مردم از طریق مجلس، سازمان‌ها و ساختارهای اجتماعی را به گونه‌ای عادلانه شکل دهند.
- ۲۶- از نظر میرزای نایینی، ویژگی اول جامعه مطلوب فقه شیعه از چه طریقی تحقق می‌یابد؟
مردم از طریق مجلس، سازمان‌ها و ساختارهای اجتماعی را به گونه‌ای عادلانه شکل دهند.
- ۲۷- مطابق نظریه میرزای نایینی، بهترین نظام ممکن در شرایط موجود ایران چه بود؟
مطابق این نظریه، مشروطه که مجلس را برقرار می‌سازد، گرچه نظام مطلوب در زمان غیبت امام معصوم نیست، ولی بهترین نظام ممکن در شرایط موجود آن روزگار است.
- ۲۸- کدام فقیه بر حمایت مردم از تشکیل مجلس در نظام مشروطه تاکید می‌کند؟ میرزای نایینی
۲۹- معنای مشروطه را از نظر میرزای نایینی بنویسید.
از نظر او مشروطه به معنای مشروط کردن حاکمان و حکومتی است که در چارچوب مقررات عادلانه مجلس عمل کند؛ یعنی مردم در مشروطه با کمک مجلس شورا، ویژگی اول نظام اسلامی را محقق کنند.
- ۳۰- مردم در مشروطه به کمک کدام عامل، ویژگی اول نظام اسلامی را محقق کنند؟ مجلس شورا
۳۱- امام خمینی در مورد شرایط تحقق جامعه مطلوب شیعه چه دیدگاهی داشت؟
در پایان قرن بیستم، امام خمینی در ادامه تلاش و مبارزه برای تشکیل جامعه مطلوب به این نتیجه رسید که مردم ایران می‌توانند با مشارکت و حضور فعال خود، جامعه‌ای ایجاد کنند که هر دو ویژگی جامعه مطلوب را داشته باشد؛ یعنی هم قوانین آن عادلانه باشند و هم مجریان این قوانین از دو شرط علم و عدالت برخوردار باشند.
- ۳۲- چه کسی در پایان قرن بیستم، به این نتیجه رسید که مردم می‌توانند جامعه‌ای ایجاد کنند که هر دو ویژگی جامعه مطلوب شیعه را داشته باشد؟ امام خمینی
- صفحه ۱۱۰.....
- ۳۳- در دیدگاه امام خمینی، مردم از چه طریق در اداره جامعه مشارکت می‌کنند؟
مردم در این جامعه از طریق مجلس شورای اسلامی و مجلس خبرگان در تحقق بخشیدن به نظام مطلوب در عصر غیبت مشارکت میکنند.
- ۳۴- در دیدگاه امام خمینی، چگونه شروط جامعه مطلوب فقه شیعه اجرایی می‌شود؟
مجلس شورای اسلامی با مشارکت نمایندگان مردم موظف است شرط اول را محقق کند. مجلس خبرگان نیز موظف است شرط دوم را تحقق بخشد؛ یعنی رهبر جامعه را بر اساس معیارهای اسلامی شناسایی و معرفی کند و بر عملکرد او نظارت نماید.
- ۳۵- شرط اول جامعه مطلوب فقه شیعه توسط کدام مجلس محقق می‌شود؟ مجلس شورای اسلامی
۳۶- شرط دوم جامعه مطلوب فقه شیعه توسط کدام مجلس محقق می‌شود؟ مجلس خبرگان

ویژگی‌ها و ظرفیت‌های علوم اجتماعی در جهان اسلام

..... صفحه ۱۱۱.....

بخوانیم و بدانیم صفحه ۱۱۱

۳۷- علوم اجتماعی در جهان اسلام دارای چند سطح است؟

علوم اجتماعی در جهان اسلام به سطوح تجویزی و انتقادی محدود نمی‌شود بلکه سطوح توصیفی و تبیینی هم دارد.

۳۸- فارابی، واقعیت‌های اجتماعی را چگونه تعریف می‌کند؟

فارابی واقعیت‌های اجتماعی را پدیده‌هایی می‌داند که با آگاهی و اراده انسان‌ها ایجاد می‌شوند.

۳۹- فارابی علم مدنی را در مقابل کدام علوم قرار می‌دهد؟

در مقابل علمی قرار می‌دهد که موضوع آنها مستقل از اراده انسان‌ها وجود دارد.

۴۰- چرا فارابی، علم مدنی را در مقابل علمی قرار می‌دهد که موضوع آنها مستقل از اراده انسان‌ها است؟

چون فارابی واقعیت‌های اجتماعی (موضوع علم مدنی) را پدیده‌هایی می‌داند که با آگاهی و اراده انسان‌ها ایجاد می‌شوند.

۴۱- مسأله اعتباریات را چه کسی طرح کرد؟ علامه طباطبایی

۴۲- علامه طباطبایی، عقل را به چند سطح تقسیم می‌کند؟ عقل نظری-عقل عملی

۴۳- از نظر علامه طباطبایی، عقل نظری چیست؟

عقل نظری به شناخت «هست‌ها» می‌پردازد و به کمک حس و با روش تجربی، هستی‌های طبیعی را می‌شناسد. همچنین با استدلال عقلی، احکام ریاضی و متافیزیکی را درمی‌یابد و علوم طبیعی، ریاضی و فلسفه (متافیزیک) را شکل می‌دهد.

۴۴- از نظر علامه طباطبایی، عقل عملی چیست؟

عقل عملی، بایدها و نبایدها و احکام ارزشی را می‌شناسد و درباره ارزش‌های فردی و اجتماعی داوری می‌کند؛ مثلاً عدالت را خوب و ظلم را بد ارزیابی می‌کند.

۴۵- از نظر علامه طباطبایی، عقل عملی چه ارتباطی با علوم اجتماعی دارد؟

از نظر علامه طباطبایی، عقل عملی به انسان در انجام عملش یاری می‌رساند و در این مسیر پدیده‌هایی را ایجاد می‌کند که در علوم اجتماعی بررسی می‌شوند.

۴۶- اعتباریات چیست؟ مثال ذکر کنید.

علامه طباطبایی پدیده‌هایی را که با قرارداد و اعتبار عقل عملی ایجاد می‌شوند «اعتباریات» می‌نامد. مانند گروه، خانواده، قانون و جامعه.

۴۷- دو ویژگی اعتباریات را بنویسید.

- به خواست و اراده انسان به وجود می‌آیند.

- دارای آثار و پیامدهای غیرارادی هستند.

۴۸- آیا عالمان مسلمان از علوم اجتماعی جهان متجدد، استفاده می‌کردند؟

عالمان مسلمان در دوران معاصر در توصیف و تبیین وضعیت کنونی جهان اسلام مطالب زیادی نوشته‌اند. آنها پس از آشنایی با علوم اجتماعی جهان متجدد، برای شناخت مسائل اجتماعی از نظریات جدید هم کمک گرفته‌اند.

..... صفحه ۱۱۲

۴۹- تعامل عالمان مسلمان با علوم اجتماعی مدرن چه پیامدی دارد؟

این تعامل با علوم اجتماعی مدرن می‌تواند زمینه طرح نظریات جدید را فراهم آورد. در عین حال، به متفکران مسلمان امکان می‌دهد که علوم اجتماعی جهان اسلام را گسترش دهند و علاوه بر توصیف و تبیین مسائل جهان اسلام، مسائل جامعه جهانی را هم تحلیل کنند و برای برون رفت از بحران‌هایی مانند بحران آگاهی و بحران معنا راه حل ارائه دهند.

۵۰- علوم اجتماعی جهان اسلام دارای چه ویژگی‌هایی خواهد بود؟

- این دانش متناسب با معنای علم در جهان اسلام است.

-علوم اجتماعی جهان اسلام از منابع و ابزارهای تجربی برای توصیف و تبیین مسائل اجتماعی استفاده خواهد کرد، ولی تبیین‌های علمی جهان اسلام به شناخت تجربی محدود نمی‌شود و از منابع عقلانی و وحیانی نیز استفاده می‌کند.

-عقلانیت مورد استفاده در جهان اسلام علاوه بر آنکه با داده‌های حسی و تجربی و همچنین با هنجارها و ارزش‌ها و آرمان‌های فرهنگی، اجتماعی و تاریخی پیرامون خود تعامل فعال دارد آنها را مورد ارزیابی انتقادی قرار می‌دهد.

-عقلانیت در جهان اسلام با وجود تعامل با فرهنگ و سنت‌های تاریخی محیط خود، ارزش‌ها و اعتبار روشنگرانه خود را از متن فرهنگ و کنش‌های عاملان نمی‌گیرد بلکه عاملان با استفاده از این عقلانیت به گونه‌ای مستقل به ارزیابی فرهنگ و تاریخ مربوط به خود می‌پردازند.

-عقلانیت جهان اسلام در تولید دانش علمی نسبت به محیط فرهنگی و اجتماعی نقش محوری دارد ولی همه عرصه‌های علمی را به تنهایی سامان نمی‌دهد. بخشی از آن را به کمک حس و تجربه زیسته و بخشی دیگر را با استفاده از وحی سامان می‌بخشد.

-علم اجتماعی جهان اسلام، علاوه بر تبیین وضعیت موجود جهان اسلام، درباره وضعیت مطلوب و آرمانی جامعه اسلامی و همچنین جامعه جهانی نیز داوری خواهد کرد و راه‌های برون‌رفت از وضعیت موجود به سوی وضعیت مطلوب را شناسایی می‌کند.

۵۱- علم اجتماعی در جهان اسلام دارای چه کارکردهایی است؟

- قدرت فهم، تفسیر و توصیف پدیده‌های اجتماعی را دارد.
- توان تبیین و شناخت علل شکل‌گیری و به‌پیدایش پدیده‌های اجتماعی را دارد.
- درباره ارزش‌ها، هنجارها و آرمان‌های درون فرهنگ‌های مختلف می‌تواند داوری کند.
- درباره جامعه آرمانی سخن می‌گوید.
- با توصیف و تبیین وضعیت موجود راه‌های برون‌رفت از آن را به سوی جامعه مطلوب شناسایی می‌کند.

بخوانیم و بدانیم صفحه ۱۱۳

۵۲- اندیشمندان مهم غرب جهان اسلام در گذشته و معاصر را نام ببرید.

ابن عربی و ابن رشد از مهم‌ترین علمای گذشته و محمد عابدالجبری و طه عبدالرحمن نیز از برجسته‌ترین روشنفکران معاصرند.

۵۳- طه عبدالرحمن، شخصیت خود را متأثر از کدام عوامل می‌داند؟

شخصیت من از عوامل چندی متأثر است. از یک سو از میراث اسلامی چون کلام، فلسفه، تصوف و اصول فقه بهره برده‌ام و از طرف دیگر تمام تلاش خود را مصروف آشنایی با فرهنگ غرب کرده‌ام.

۵۴- کدام متفکر مسلمان از «مشروعیت» تجدید اسلامی «سخن گفت؟ طه عبدالرحمن

۵۵- طه عبدالرحمن در کدام حوزه به نظریه پردازی پرداخته است؟

در حوزه‌های گوناگون زندگی اجتماعی برای پاسخگویی به نیازهای متنوع جهان اسلام

۵۶- مهم‌ترین نوآوری‌های طه عبدالرحمن چیست؟

در کنار پژوهش‌های زبان‌شناختی و نقد سکولاریسم، «نظریه تجدید اسلامی»، «نظریه کنش دینی» و «نظریه مقاومت» از مهم‌ترین، نوآوری‌های فکری این متفکر است.

۵۷- «نظریه تجدید اسلامی»، «نظریه کنش دینی» و «نظریه مقاومت» از کیست؟ طه عبدالرحمن

۵۸- طه عبدالرحمن در مورد عقلانیت چه دیدگاهی دارد؟

وی معتقد است مفهوم عقلانیت در جهان اسلام متفاوت از عقلانیت موجود در جهان غرب است.

۵۹- کتاب «کنش دینی و نوسازی عقل» از کیست؟ طه عبدالرحمن

- ۶۰- جستجوی بنیادی نظری برای مفهوم بیداری دینی در کدام کتاب طه عبدالرحمن مطرح شده است؟
کنش دینی و نوسازی عقل
- ۶۱- طه عبدالرحمن در کتاب «کنش دینی و نوسازی عقل» چه موضوعی را مطرح می‌کند؟
در این کتاب اعلام می‌کند که می‌خواهد بنیادی نظری برای بیداری دینی فراهم کند. وی می‌کوشد تا چارچوبی روشمند طراحی کند که به تعمیق ایمان دینی و گسترش اخلاق و تحقق تجدد اسلامی منتهی گردد. او دستاورد مهم جهان اسلام را عرفان و معنویت می‌داند.
- ۶۲- طه عبدالرحمن، دستاورد مهم جهان اسلام را چه می‌داند؟
او دستاورد مهم جهان اسلام را عرفان و معنویت می‌داند.
- ۶۳- چرا طه عبدالرحمن به عنوان غزالی دوران یاد می‌شود؟
وی برخلاف جابری ضمن انتقاد از ابن رشد، کسانی چون ابن عربی و غزالی را که در مواجهه با فلسفه یونان به ابداع و نوآوری پرداخته‌اند مورد تمجید قرار می‌دهد. به همین جهت برخی از طه عبدالرحمن به عنوان غزالی دوران یاد می‌کنند.
- ۶۴- غزالی دوران، لقب کیست؟ طه عبدالرحمن
- ۶۵- طه عبدالرحمن کدام متفکران اسلامی را مورد تمجید قرار می‌دهد؟ ابن عربی-غزالی
- ۶۶- چرا طه عبدالرحمن، ابن عربی و غزالی را مورد تمجید قرار می‌دهد؟
به دلیل اینکه در مواجهه با فلسفه یونان به ابداع و نوآوری پرداخته‌اند.
- ۶۷- طه عبدالرحمن، کدام متفکر اسلامی را مورد نقد قرار می‌دهد؟ ابن رشد

نمونه بیاورید صفحه ۱۱۴

- ۶۸- عقل در معنای خاص چیست؟
گاهی عقل را در معنای خاص کلمه و فقط برای نوع خاصی از تفکر به کار می‌بریم. عقل در معنای خاص، قوه‌ای است که انسان به کمک آن حقایق و قواعد جهان را می‌شناسد.
- ۶۹- عقل در معنای خاص به چند نوع تقسیم می‌شود؟
عقل نظری-عقل عملی
- ۷۰- عقل نظری چیست؟
واقعیت‌هایی را که مستقل از آگاهی و اراده انسان وجود دارند، شناسایی می‌کند و علوم مانند فلسفه، ریاضیات و طبیعیات را پدید می‌آورد. برای مثال قانون علیت در فلسفه یا قانون جاذبه زمین در فیزیک با این عقل شناخته می‌شوند.
- ۷۱- کدام پدیده‌ها به کمک عقل نظری شناخته می‌شوند؟
قانون علیت در فلسفه یا قانون جاذبه زمین در فیزیک با این عقل شناخته می‌شوند.
- ۷۲- عقل عملی چیست؟
واقعیت‌هایی را که با آگاهی و اراده انسان به وجود می‌آیند، مانند ارزش‌ها و آرمان‌ها، شناسایی می‌کند؛ مثلاً خوبی عدالت و بدی ظلم را می‌شناسد. این عقل، علوم انسانی و اجتماعی را پدید می‌آورد.
- ۷۳- کدام پدیده‌ها به کمک عقل عملی شناخته می‌شوند؟
مثلاً خوبی عدالت و بدی ظلم را به کمک این عقل می‌شناسند.
- ۷۴- کدام نوع عقل، علوم انسانی و اجتماعی را پدید می‌آورد؟ عقل عملی

گفتگو کنید صفحه ۱۱۵-۱۱۴

۷۵- علوم اجتماعی جهان تجدد را با علوم اجتماعی جهان اسلام مقایسه کنید.

علوم اجتماعی جهان اسلام	علوم اجتماعی جهان تجدد
از سطوح مختلف عقل استفاده می‌کند و تبیین را به تبیین تجربی محدود نمی‌داند.	تبیینی
تفسیر را نوعی تبیین و استدلال عقلانی می‌شمارد و به همین دلیل تفسیر و تبیین در تقابل با هم قرار نمی‌گیرند.	تفسیری
از ظرفیت جهان شمول عقل نظری، عقل عملی و وحی برای داوری ارزش‌ها استفاده می‌کند.	انتقادی

۷۶- آیا علوم اجتماعی اندیشمندان مسلمان از نوع تبیینی است؟ توضیح دهید.

خیر. اندیشمندان مسلمان با شناخت تفاوت پدیده‌های اعتباری و پدیده‌های تکوینی، علوم اجتماعی را شبیه علوم طبیعی نمی‌دانند؛ به همین دلیل علوم اجتماعی آنان از نوع تبیینی نیست.

۷۷- آیا اندیشمندان مسلمان، تفسیر را در تقابل با تبیین می‌دانند؟ توضیح دهید.

خیر. آنان دانش علمی را به دانش حسی و تجربی محدود نمی‌کنند. این رو، برخلاف رویکرد تفسیری، تفسیر را در تقابل با تبیین نمی‌دانند بلکه هر تفسیری را نوعی تبیین به شمار می‌آورند؛ زیرا تفسیر را هم نیازمند استدلال می‌دانند.

۷۸- مساله رویکرد انتقادی در داوری ارزش‌ها چیست؟

رویکرد انتقادی برای داوری دربارهٔ ارزش‌ها به معیار جهان شمولی که فراتر از محصولات اجتماعی و تاریخی انسان‌ها باشد دسترسی ندارد.

۷۹- اندیشمندان مسلمان چگونه به داوری ارزش‌ها می‌پردازند؟

اندیشمندان مسلمان برای داوری دربارهٔ ارزش‌ها از ظرفیت عقل نظری، عقل عملی و وحی بهره می‌برند. از نظر آنان تبیین، تفسیر و تجویز، استدلال‌های ویژه خود را دارند و در هر سه سطح، پژوهشگر اجتماعی به دنبال کشف واقعیت‌ها و حقایق است.

پاسخ سوالات متن درس دهم

❖ هم‌اندیشی کنید صفحه ۱۰۸

بر اساس رویکرد فقهی، مسلمانان اگرچه از زبان، قومیت و... متفاوت برخوردارند اما یک امت اسلامی هستند. در نتیجه مساله فلسطین، مساله کل امت اسلامی است و باید از فلسطین حمایت کنند. در برابر اسرائیل به مقاومت بپردازند و از مظلومان و ستم دیدگان دفاع کنند.

❖ گفتگو کنید صفحه ۱۱۱

از عوامل مدنظر نیکی کدی در بروز انقلاب اسلامی عبارتند از:

- نارضایتی های اقتصادی - اجتماعی به دلیل ارتباط ایران با غرب در دوره قاجار
- اجرای شتابان سیاست های نوسازی در دوره پهلوی و ایجاد نارضایتی در ابعاد مختلف
- ایجاد نگرش ضد غربی در ایران به دلیلی وابستگی پهلوی به غرب و اقدامات غربی ها در ایران
- موافقت و همراهی نیروهای مذهبی با نگرش ضد غربی و تمایل مردم به بازگشت به هویت های اصیل ایرانی و اسلامی
- وجود احساسات ضدامپریالیستی همراه با اعتقادات شیعی
- اعتقاد باستانی به ثنویت خیر و شر
- نقش ویژه امام خمینی (ره)

❖ نمونه بیاورید صفحه ۱۱۴

عقل نظری: انرژی نه تولید می شود و نه نابود می گردد، بلکه همواره از صورتی به صورت دیگر تبدیل می شود(قانون بقای انرژی).

عقل عملی: قانون گریزی، پدیده ای نامطلوب است و مانع پیشرفت جامعه می شود.